

v sladkornici, v predilnici in pri železnici ženiti, ki je tam svoj zaslužek imel. V sladkornici bilo je kakih 150 delavcev, pri železnici od 200 do 300. Večidel so se poženili s 30, 40 kr. zaslužka na dan. Klaverni so živeli, dokler so fabrike bile in je pri železnici bilo zaslužka — al ko je to nehalo: ostali so siromaki s celo hišo otrok, ker ni bilo zaslužka, ni bilo več kruha; otroci stradajo, da-si smo lani in predlanskem dobro letino imeli, pa bodo še bolj stradali, ako pride letina slaba.

Če so se občine že pred bale beraštva po tacih ljudéh, kateri nimajo zaslužka, je zdaj še bolj treba, da se ga bojé — zakaj? Tista, sama po sebi pravična, postava, ki nam je odprla svobodo obrtnijstva in rokodelstva, ta postava, po kateri vsak rokodelski pomočnik za-se lahko začne rokodelstvo, ta postava je — kakor skušnje kažejo — odprla nova vrata beraštvu. Če občine ne pritisnejo en malo vrat s tem, da ne dovolijo vsacemu se ženiti, kam pridemo?!

Le eno pomoč jaz vidim za to, ako se občine branijo (in po pravici), vsakemu dovoliti ženitev, pa bi vendar se odpravil zakonski konsenz — in ta pomoč je, da tisti, kateri branijo prirojene pravice plemena, po subskripcii napravijo podporne denarnice za ženine in neveste „Aushilfs-Kassa-Verein für Ehe Kandidaten.“ (Smeh.) Tako pridejo občine iz zadrege, tisti pa, ktere zakon tešči, stopijo s pomočjo take družbe v zakon. Ker tako imenovana „Gemüthlichkeit“ večidel takrat rada konec jemlje, kadar je treba plačati, smo pač radovedni videti, koliko tistih mož, kateri liberalstvo po zakonih na svojo zastavo pišejo, bode pripomoglo k osnovi tacega društva. Dokler pa tacih družeb ne bode, morajo občine pravico imeti, da po zakonih svojih ljudi odločno besedo vmes govorijo, ker imajo po občinski postavi dolžnost, za siromake svoje občine skrbeti.

Na to pravico in na to živo željo dežele naše se je ozirala večina odbora, ki je prevdarjal ministersko vprašanje; zdelo se jej je potrebno, da prav zdaj, ko nas ministerstvo povprašuje, kako je sè zakonskimi privolitvami pri nas, da mu očitno rečemo, da dežela naša terja, da se ljudjé ne ženijo brez konsenza zakonskega.

Zato, slavni zbor, priporočam in na srce pokladam, da se sprejme predlog odborov.“ (Dobro!)

Teh misli sem še dan danes in bom do smrti, da je velika nesreča za rodovine in deželo, ako se sme ženiti, kdor koli hoče. To isto sem zagovarjal v seji deželnega odbora pretekli mesec (glej „Novice“ list 27), ko je po pritožbi župana Grosupeljskega bila razprava o ženitevskih oglasnicah. Po občinski postavi od 17. svečana l. l. §. 28. daje župan ženitevskih oglasnic (Ehemeldzettel) po ukazu deželnega poglavarstva od 1. sušca 1832. leta. Ta ukaz pravi, da „v teh oglasnicah nima celó nič stati o politični ženitevski dovolitvi, ampak one imajo samo ta namen, da kažejo, da je ta ali uni naznanil županu, da se hoče ženiti.“ Te oglasnice, ktere po sedaj obstoječi občinski postavi morajo dajati župani, pri kterih se ženin oglasi, po takem pa niso ženitevskih dovolitnice (konsenzi) in bile bi celó nedolžna naznanila, ako bi k ženitvi po postavi treba bilo dovoljenja. Ker pa tega dovoljenja po sedanjih postavi treba ni, in ker je to gotovo velika nesreča za deželo, da se sme vsakdo ženiti, tedaj je treba, da prihodnji deželni zbor to stvar zopet v svojo obravnavo vzame, da bi se doseгло to, da se ženiti sme le tak, kteremu občina (soseska) dovoljenje dá. Zato je deželni odbor v gori imenovani seji rešil vlogo župana Grosupeljskega (glej 27. list „Novic“ stran

224) tako, „da za zdaj, dokler občinska postava obstoji, deželni odbor ne more in ne sme drugače, kakor zahtevati to, da se vsak župan po postavi ravná. Al da se sedanja postava prenaredi, naj Grosupeljska občina in ž njo vred še druge, ktere vidijo, da so ženitve brez dovoljenja občinskega škodljive občinam in deželi, prihodnjemu deželnemu zboru prošnjo predložijo za preklic zadevne postave. Kar se deželnega odbora tiče, se tudi on po svojem lastnem prepričanji nikakor ne bode zoperstavljal takemu preklicu.“

Ker tudi jaz sedim v deželnem odboru, kjer se je to sklenilo, tedaj vprašam: kje je omenjeni vrag pobral laž, da sem jaz za neomejene ženitve?!

To se mi je pa potrebno zdelo svetu razglasiti, da krinko potegnem z obraza vragovega, in da taki, ki ne poznajo mojega stališča o tej zadevi, zvejo, kaj je pravo. Kar sem bil leta 1864., to sem še danes, ker doslednost in stanovitnost je en kos moje nature, ki nikdar po vetru plajšča ne obrača. To lahko o sebi rečem: da ne manjše stvarce nimam preklicati, kar sem govoril in delal 25 let!

Dr. Jan. Bleiweis.

Slovansko slovstvo.

* Na slovstvenem polji slovanskem slovi sedaj knjiga: „*De contiguarum consonantium mutatione in linguis slaviciis*“, ktero je spisal učeni prof. Martin Hattala v Pragi in jo na svetlo dal v Grégrovi tiskarni s pomočjo česke znanstvene družbe. Pisana v latinskem jeziku obsega v 4° str. 104. Najprej kaže, kako imenitni so v slovanskih jezikih ravno soglasniki, kako je to vednost razlagal že Dobrovsky, in doklej je dospéla sedaj zlasti po Schleicheru in Miklošiču. Pisatelj se v mnogoterih rečeh, na pr. o prvem književnem jeziku slovanskem, o njegovi razmeri proti sedanjemu itd. s poslednjim ne vjema, po prvem pa časi kar udriha. Da-si je knjiga v tej obliki nekako težka, vendar razodeva pisatelj veliko učenost, posebno marljivost, in marsiktero besedo in pisavo verjetno razloži, primerno pojasni, ali pa nasprot ovrže itd. Ozira se tu in tam tudi na našo slovenščino, in priporoča se knjiga sama po sebi posebno takim, kterim je mar vzajemno slovansko jezikoslovstvo.

Iz tega vzroka, da se pospešuje vzajemnost slovanska, priporočamo danes Slovencem tudi „*Slovnico českega jezika*“, ktero je spisal g. Franjo Marn, sluhatelj modroslovstva na vseučilišču v Pragi. Prišla je ravnokar na svetlo iz Grégrove tiskarne v 8° in šteje 152 strani s primernim berilom in potrebnim slovarčkom. Založila jo je Matica slovenska v Ljubljani, in prodaja se pri g. Giontini-ju in vseh slovenskih bukvarjih po 70 sold., dijakom pa, kterim potrdi Matičin tajnik g. prof. A. Lézar, da so dijaki, po 60 sold. Namenjena je Slovencem sploh, posebno pa šolski mladini, ktera je, kolikor se spominjamo, pred nekaj leti že sama prosila, naj se ji razlaga česki jezik na ljubljanski gimnaziji, toda deželna vlada tedaj te prošnje ni vslišala iz dozdej neznanih vzrokov. Sedaj menda ne bode nobene opovire več tem menj, ker tudi na naših srednjih šolah nismo brez učiteljev, ki so popolnoma sposobni slovanskega pa českega jezika. In kako je silna potreba, da se naša mladina uči tudi družih jezikov slovanskih, to je iz naših razmer jasno kot beli dan. Da čitatelji bolje spoznajo, zakaj in čemu je prišla na svetlo omenjena „*Slovnica českega jezika*“, naj posnamemo iz predgovora to-le:

„Bridka osoda in zatiranje ošabnega tujca spametovalo in zmodrilo je tudi Slovane; podučeni vrh tega še

z zgodovinskimi in jezikoslovnimi preiskavami, spodbujeni z odkritjem dragocenih spominkov slovstvenih in z razglašeni narodnimi pesmami navdušeni jeli so premišljevat in spoznavati sami sebe, svoje brate, svoja narečja in slovstva, svoje prednosti in slabosti, svojo minulo in bodočnost. Jeli so se Slovani spoznavati in kmalu so čutili, da so udje enega telesa, veje enega drevesa. Megleno, stoletja zaduševano slutenje spremenilo se je v jasno zavest. Iz tega prebujenega čutstva, iz te zavesti rodila se je slovanska vzajemnost.

Kdor že kaj ima, ali vsaj meni, da ima, ta se ne poprijemlje tako nestrpljivo, kakor revež, ki nima ničesar, vsake priložnosti, kjer se dá kaj pridobiti. Mi Slovenci smo imeli do nedavnih časov slovstva ubogo malo in zatirani in potujčevani smo bili med vsemi Slovani najbolj. Zato smo pa tudi koj željno razprostrli roke k objetju vseh bratov slovanskih. Saj nam je tako ukazovalo naše srce, naša zgodovina, skrb v našo prihodnost, zlasti tudi naše narečje in prebivališče, po katerih smo tako rekoč središče Slovanov.

Kakor pa spričuje ne le naše slovstvo, ampak tudi vsa naša narodna delavnost, nagnili smo se zlasti k onim bratom na severji, katerih prednji možje so zbudili v nas zavest narodnega življenja in z učenimi izdelki svojega duha pred celim svetom dokazali ne le eksistencijo, ampak tudi bodočnost slovanstva. Kdo bi ne želel, da bi se ta zveza in vzajemnost utrjevala in množila, da bi se med nami v našo veliko korist bolj in bolj razširjalo poznanje bratovskega naroda, ki vzbuja pozornost cele omikane Evrope, ki ni le velika veja debela slovanskega, ampak tudi narod slavne zgodovine, ki so vpričo cele Evrope neprenehoma bori za svojo kulturno in politično samostojnost! Kdo bi si zlasti ne vošil, da bi se vedoželjni mladini slovenski odprla pot do duševnih izdelkov onega naroda, ki nima le čestite in prevažne slovesnosti stare, ampak tudi v sedanjem stoletju med Slovani stoji na prvem mestu literarnega, zlasti pa znanstvenega razvoja! Naj bi v tem oziru moje delce kaj koristilo!

* *Naznanilo družbe sv. Mohora.* Da-si ravno se je letos družbinih bukev 2000 iztisov več napravilo, zmanjkalo bode vendar vsacih bukev skoraj čez 1000 iztisov, ker je število letošnjih družnikov od 3980 naraslo na 7086. Da vendar vsak družnik petero knjig dobí, dala je družba še ene „Večernice“ in povest „Utopljenici“ v naglici natisniti; drugi natis „Življenja svetnikov“ pa bo dovršen konec mesca septembra t. l. Naj blagovolijo torej čast. dekanijski in farni predstojniki letošnje bukve, ki se okoli 20 t. m. razpošiljati začno, tako razdeliti, da dobí vsak družnik: 1. „Koledarček za l. 1868,“ 2. „Življenje svetnikov in svetnic božjih“ (samo nekatere dekanije, posebno po mestih in ki so med zadnjimi došle, naj blagovolijo na to knjigo do konca septembra t. l. počakati); 3. ene „Večernice“ (15. ali pa 16. zv.); 4. „Fabiolo“ ali pa namesto nje povest „Utopljenici“ (ki naj se posebno daje kmečki mladini in drugim manj izurjenim bralcem) in 5. „Vinorejca,“ po Koroškem in Kranjskem, kjer vino neraste, pa „Sadjerejo v pogovorih.“ Pri tej priložnosti prosimo vsacega družnika, naj plača vsak za prejete bukve po 4—5 nkr. čast. gg. dekanijskim ali farnim predstojnikom ker se nikar ne more zahtevati, da bi voznino za bukve iz lastnega plačevali, družbi je to pa tudi nemoogoče storiti.

Prejemnikom „Utopljenecv“ naj se dá tudi „Sadjereja“ z „Vinorejcem“ vred, da dobé ti udje šestero bukev. Na 2. natis „Življenja svetnikov“ prosimo, da počakajo do konca septembra: na Koroškem celovška, kanalska in pliberška dekanija; na Goriškem in v Primorji: komenska in tržaška dekanija; na Šta-

jarskem: mariborska dekanija in fari Lotmerk in Veržeje; na Kranjskem: 300 udov ljubljanske dekanije; in mesto Zagreb.

V Celovcu 15. julija 1867. Družbin odbor.

Pri priliki, ko sl. odbor Mohora družbe oznanja razpošiljatev družbinih bukev, izrečem jaz, kot poverjenik ljublj. dekanije željo, ki čast. družnike reši skrbí, poverjeniku pa polajša težavni posel, in ta želja je: naj bi častiti družniki plačilo za prihodnje leto odrajtali tedaj, ko sprejmó knjige. Anton Lésar.

* *Car Murat II. i Republika Dubrovačka* — se veli drama v 5 činih, ki ga je na svetlo dal znani pisatelj jugoslavenski gosp. Juri Matija Špor na Reci leta 1861. — Ker od dné do dné Jugoslavenstvo dobiva večo važnost, ni napak, da ponavljamo oglas zgodovinsko-zanimive drame „Cara Murata.“ Na prodaj ima knjižico tudi bukvar J. Giontini v Ljubljani.

* Znani srbski starinoznanec Št. Verković je našel v Macedoniji 822 stihov Orfejevih pesem v slovanskem jeziku. Slog je neki prav skladnoglasen in veličanstven. Če se ta najdba popolnoma potrdi, bil bi to najstari spominek starega jezika slovanskega in na poezijo slovansko enacega upljiva, kakor rokopis kraljedvorski.

* Ni dvombe, da postane obiskava narodopisne razstave v Moskvi jako vspešna za razvitek književne vzajemnosti slovanske. Kot prvi sad te vzajemnosti se napoveduje „vseslavjanska matica“, ki se bo neki v Moskvi ustanovila in skrbela za zbliževanje slovanskih jezikov.

* „Drageljub“ naznanja, da se je Matica ilirska združila z jugoslovansko akademijo.

Dopisi.

V Kastvu 19. julija. — Mlada naša národna čitalnica se more vendar ponašati s tem, da šteje med svoje člane sledeče slavne rodoljube gospode: dr. Jerneja Legata, škofa tržaškega, dr. Jurja Dobrila, škofa poreškega, dr. Janeza Bleiweisa, dr. Lovra Tomana, ki so blagovolili sprejeti imenovanje za častne člane. Zahvaljujemo se tedaj visokim gospodom, da so počastili društvo naše s pristopom svojim, ter s tem pokazali, kako jim je drago naše lepo slovansko Primorje, in kako želé, da bi se med nami izbudila prava čut in živa ljubezen do naroda in njegove narodnosti, da ne bi se ptuji duh vrival čez morje v naš narod na škodo Avstriji. Odbor.

Iz Celja. (Zahvala.) Za častivno in tolažljivo sočutje in udeležbo pri pogrebu moje nepozabljive sopruge Terezije, ki se je 19. dne t. m. obhajal, izrekam prečastitljivemu gospodu opatu, Matiju Vodušeku, kakor tudi vsem drugim gospodom duhovnikom, v velikem številu nazočim gospóm in gospodičinam, gosp. uradnikom, profesorjem in učiteljem, dijakom gimnazije in šolarjem glavne šole, vsej žlahti, prijatlom in znancem svojo srčno zahvalo.

V Celji 20. julija 1867.

Dr. Kočevár.

Iz Haloz. R. B. Nihče naj se ne čudi, ako mi štirski Slovenci hrbet obračamo nemškemu Gradcu, ter se poželjno oziramo na belo Ljubljano, ta prikazen je povse naravna in lahko razumljiva vsakteremu našincu, ki je dosle le povrhoma pazil na obnašanje nemških poslancev v graškem zboru proti nam zatiranim Slovincem;